HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]שהשתיקה מקיימת ואין שתיקה מבטלת [ב]קיים בלבו קיים הפר בלבו אינו מופר [ג]קיים אין יכול להפר הפר אין יכול לקיים קתני שהשתיקה מקיימת מאי לאו בשותק על מנת למיקט לא בשותק על מנת לקיים היינו קיים בלבו קיים אלא בשותק סתם אשכחן חומר בהקם מבהפר בהפר מבהקם מנא לן (א) (א) [ד]אר"י נשאלין על ההקם ואין נשאלין על ההפר מתיב רב כהנא [1]ואם החרש יחריש לה אישה וגו' בשותק על מנת למיקט הכתוב מדבר אתה אומר בשותק על מנת למיקט או אינו אלא בשותק על מנת לקיים כשהוא אומר כי החריש לה הרי בשותק על מנת לקיים הכתוב מדבר הא מה אני מקיים אם החרש יחריש לה אישה [ה]בשותק על מנת למיקט הכתוב מדבר תיובתא ולוקים הא בשותק על מנת לקיים הא בשותק סתם קראי יתירי כתיבי מתיב רבא [ב]נדרה עם חשכה מפר לה עד שלא חשכה שאם לא הפר וחשכה אינו יכול להפר אמאי להוי כשותק על מנת למיקט תיובתא מתיב רב אשי [ג]יודע אני שיש נדרים אבל איני יודע שיש מפירין יפר יודע אני שיש מפירין אבל איני יודע שזה נדר ר"מ אומר לא יפר וחכמים אומרים יפר ואמאי ליהוי כשותק על מנת למיקט תיובתא:

הדרן עלך נערה המאורסה

[ד]**ואלו** נדרים שהוא מפר [ו]דברים שיש בהן ענוי נפש [ז]אם ארחץ ואם לא ארחץ אם אתקשט ואם לא אתקשט אמר

רש"י

קיים בלבו קיים הפר בלבו אינו מופר. והיינו חומר בהקם מבהפר: **קיים אינו יכול להפר.** אא"כ נשאל לחכם על הקמתו: **הפר אינו יכול לקיים.** קתני מיהת שהשתיקה מקיימת וכו': **נשאלין על ההקם.** שאם קיים לה לנערה המאורסה אביה או בעלה והלך השני ונשאל לו על נדרה של זו ואח"כ הלך זה שקיים ונשאל על הקמתו: **ואין נשאלין על ההפר.** אם הפר לה אחד מהן והלך חבירו ונשאל לחכם על חלקו אין זה שאלה לפי שאין נשאלין על נדר שאינו נדר כגון זה שמופר במקצת הוי נדר ואין נדר: **כשהוא אומר.** למעלה הימנו כי החריש לה (ב) הוי בשותק וכו': **בשותק ע"מ למיקט.** וכתיב בההוא קרא והקים את כל נדריה דשוב אינו יכול להפר: **קראי יתירי כתיבי.** מדכתיב החרש יחריש כמה פעמים ש"מ (ג) בשותק ע"מ למיקט אינו מפר. ע"א קראי כתיבי החרש יחריש וכי החריש הרי ג' חד בשותק ע"מ לקיים וחד ע"מ למיקט וחד בסתם: **יודע אני שיש נדר.** הרי ששמע באשתו שנדרה ולא הפר לה ואמר לאחר מכן יודע אני שיש נדר שאשה נודרת אסורה במה שנדרה: **אבל איני יודע שיש מפירין.** דאפשר בתקנה לכך לא הפרתי לה: **יפר.** דכיון דלא הוה ידע שיש מפירין מאי ה"ל למיעבד נעשה כמי שלא שמע: **אבל איני יודע שזה נדר.** חשוב וצריך לבטלו: **ר"מ אומר לא יפר.** דכיון דידע דנדרה ויש מפירין כשמיעה בעלמא דמי ואיבעי ליה למפר מעיקרא: **וחכ"א יפר.** עכשיו דכיון דלא ידע מתחלה דהאי נדר צריך הפרה כמי ששמע עכשיו דמי ולא לכתחלה:

הדרן עלך נערה המאורסה

ואלו נדרים שהוא מפר דברים שיש בהן ענוי נפש. כדכתיב לענות נפש אישה יקימנו ואישה יפרנו (במדבר ל): אמר

ר"ן

שהשתיקה מקיימת. כל ששתק כל יום שמיעה: **קיים בלבו קיים.** שאין צריך להוציא בשפתיו: **הפר בלבו אינו מופר עד שיוציא בשפתיו.** ונראה בעיני דילפינן לה משתיקה דיום שמעו שהיא מקיימת דטעמא מאי משום דכיון שעבר יום שמיעה ולא הפר גלי אדעתיה שהוא רוצה בקיומו של נדר אלמא כל שבלבו לקיימו סגי אלא דיהיב ליה רחמנא כל ההוא יומא להפרה משום דעד דערבא שמשא לא מוכח מידי שיהא רוצה לקיים דדלמא בתר הכי מפר לה כיון דבתר דעתיה בלחוד אזלינן. ומינה דכל שקיים בלבו קיים לאלתר דהוה ליה כאילו עבר יום שמיעה. וכי אמרינן הכא הפר בלבו אין הפר דווקא דלא אמר לה טלי אכלי אבל היכא דאמר לה הכי סגי וכדכתיבנא לעיל (דף עד:): **קיים אין יכול להפר הפר אין יכול לקיים.** להא מילתא לא חמירא הקמה מהפרה ולא הפרה מהקמה ולאו משום חומר נקטינהו אלא כיון דאשמעינן דיני הקמה והפרה מני הא נמי בהדייהו: **מאי לאו בשותק על מנת למיקט.** ואפ"ה קתני שהשתיקה מקיימת כל שעבר יום שמיעה: **לא בשותק על מנת לקיים.** שיהא הנדר מקויים מעתה: **חומר בהפר מנלן.** לאו דוקא מנלן דהא לא בעי אלא מאי ניהו אותו חומר של הפרה: **נשאלין על ההקם.** שאם הקים יכול לישאל עליו באותו יום שמיעה ויכול להפר בו ביום: **ואין נשאלין על ההפר.** שאם הפר שוב אינו יכול לישאל לבטל אותה ההפרה: **כשהוא אומר כי החריש לה הרי בשותק ע"מ לקיים.** ע"מ לקיים לאח"ז שדעתו שיתקיים כשיעבור יום שמיעה אבל אין דעתו שיהא מקויים בשתיקה זו דאי הכי היכי מצי מפר בכל יום שמיעה ולא דמי האי שותק ע"מ לקיים דהכא להנהו שותק על מנת לקיים דלעיל: **קראי יתירי כתיבי.** תלתא קראי כתיבי החרש יחריש תרי כי החריש לה הא תלתא: **מתיב רבא נדרה עם חשכה וכו'.** אע"ג דאתותב חדא זמנא מותבינן עליה תו וכ"מ דאי משכחינן פירוקא בההיא דלעיל אכתי הויא הך תיובתיה: **שאם לא הפר וחשכה אין יכול להפר.** טעמא יהיב למאי דמפירין בשבת אפילו שלא לצורך השבת לפי שהשעה עוברת כדפרישית לעיל (דף עו:): **ואמאי ליהוי כשותק ע"מ למיקט.** דאי אמר בשותק ע"מ למיקט מצי מפר לפי שאותה הקמה לא היתה על דעת שיתקיים הנדר כ"ש דאי הוו אמרי רבנן דאינו מפר נדרים שאין לצורך השבת דהוה מצי להפר משחשכה דהא מאי דשתיק בשבת לאו משום קיום אלא מפני שלא היה יכול להפר אלא ודאי משמע דכל שתיקה מקיימת: **מתיב רב אשי יודע אני שיש נדרים.** שנדרים שנדרה אשתי הוו נדרים: **אבל איני יודע שיש מפירין.** ביום ששמעתי לא הייתי יודע שהבעל יכול להפר נדרי אשתו כלל: **יפר.** בתוך אותו יום שלמד שהבעל יכול להפר דההוא יומא ה"ל לדידיה יום שמיעה אבל עד השתא לא דלא מיקרי יום שמיעה אלא כשיודע דיני ההפרה: **אבל איני יודע שזה נדר.** שזה מן הנדרים שהבעל מפר: **ר"מ אומר לא יפר.** אחר יום שמיעה דכיון שיודע הוא שהבעל מפר נדרי אשתו מקרי יום שמיעה: **וחכמים אומרים יפר.** דכיון שלא ידע הפרת נדר זה לא מיקרי יום שמיעה. ואם איתא דשותק ע"מ למיקט מפר אמאי אומר ר"מ לא יפר דהא איהו לא שתק אלא משום שלא היה יודע שיהא יכול להפר וליהוי כשותק ע"מ למיקט וע"כ לא פליגי רבנן עליה דר"מ אלא משום דסבירא להו דלא הויא שמיעה אבל אי הויא שמיעה מודו ליה דלא יפר אלא ודאי משמע דשותק ע"מ למיקט לא מצי מפר. הלכך נקטינן דשותק ע"מ למיקט כסתם ולא מצי מפר אלא ביום שמיעה בלבד ושותק על מנת לקיים לאלתר שוב אינו יכול להפר ואפילו בו ביום:

הדרן עלך נערה המאורסה

ואלו נדרים שהוא מפר. שהבעל מפר וכן האב מפר לבתו: **שיש בהן ענוי נפש.** מפרש בגמ' [ע"ב] דה"ה דמפר נמי דברים שבינו לבינה אלא דנקט הני לפי שהוא (סובר) מפר אותן לגמרי בין לעצמו בין לאחרים מה שאין כן בדברים שבינו לבינה שאין מפר לאחרים אלא לעצמו: **אם ארחץ אם לא ארחץ.** בגמ' [ע"ב] מפרש היכי קאמרה: **אם אתקשט אם לא אתקשט.** קשוט הפנים כגון כחול ופקוס דבהא הוא דסבירא להו לרבנן דמפר משום נדרי ענוי נפש אבל קשוט של מטה אפי' רבנן מודו לרבי יוסי דאין אלו נדרי ענוי נפש אלא דברים שבינו לבינה. והכי נמי מוכח בגמ' דקשוט הפנים אמרי' דקאמר [פ:] דכוותיה דקתני שלא אתקשט בנפט לכלוך הוא ואמר נמי מאן שמעת ליה דכחול ופקוס דברים שבינו לבינה הוי רבי יוסי כלומר דאילו לרבנן נדרי ענוי נפש הוו והיינו מתני' אבל קשוט שלמטה מדברים שבינו לבינה הוי והכי איתא בהדיא בפ' המדיר (כתובות עא.) גבי בעניות שלא נתן קצבה: אמר

תוספות

הפר בלבו אינו מופר. שהצריכו חכמים שיוציא הפרה בפה. וקשה דלעיל (עז:) תני דב"ה או' מבטל בלבו, ולמאי דפרישי' לעיל (שם ד"ה וב"ה) דמיירי באומר לה טלי ואכלי ניחא: **קיים אינו יכול להפר.** משו' דכתי' (במדבר ל) אישה יקימנו כיון שקיימו מקויים: **הפר אינו יכול לקיים.** שכבר בטל. וכך סיפא שוה בין בהקמה בין בהפרה, ואגב גרסא דלעיל נקטיה: **והחריש לה ביום שמעו בשותק ע"מ לקיים הכתוב מדבר.** תימה למורי רבנו שמשון נ"ע, דהכא משמע דשותק ע"מ לקיים הויא שתיקה גרידא ולא קיים בלבו, ולעיל פריך היינו קיים בלבו, ויש [לומר] לעיל דשני בשותק ע"מ לקיים ס"ד שתירך שקיים בלבו, ולכך פריך היינו [קיים בלבו], אבל שותק ע"מ לקיים דהכא היינו שותק ממש, ולעיל כי [משני בשותק סתם הוה מצי] לשנויי בשותק ע"מ לקיים לאחר זמן ועדיין לא קיים בלבו, אלא תלמודא מרחיק הדבר מענין קיום שלא קיימו תחלה: **ולוקים בשותק ע"מ לקיים.** אברייתא מקשה דמגליה לרבות שותק ע"מ למיקט: **קראי יתירי כתיבי.** טובא, הקמה ממש מאישה יקימנו, והחרש יחריש, כי החרש לה, חד בשותק לקיים, וחד בסתם, חד למיקט: **מתיב רבא.** אע"ג דאיתותב כבר, ניחא לאתויי כל הני: **אמאי.** אינו יכול להפר משחשיכה, תיהוי שתיקת שבת כשותק ע"מ למיקט, דהא דלא שרינן הפרה בשבת משום שאינו רוצה לזלזל בשבת כשותק ע"מ למיקט: **יודע אני שיש נדרי'.** הנדר שנדרה שהוא נדר גמור: **אבל איני יודע שיש מפירי'.** שבידי להפר: **יפר.** אפי' אחר כמה ימים, ולא אמרי' דהוי הקם כיון ששמע זה כמה ימים ולא הפר, כיון שלא היה סבור שבידו להפר, ולא הוי שתיקה, ויום שמעו קרינן ביה השתא: **יודע אני שיש מפירי'.** שבידי להפר נדר עינוי נפש: **אבל איני יודע שזה נדר.** פי' שזה נדר שנדרה על עינוי נפש: **ר"מ או' לא יפר.** אחר ימים כשיודע לו שהנדר על עינוי נפש, דלא קרינן ביה ביום שמעו הואיל והוא יודע שיש מפירי': **וחכמי' או' יפר.** דשפיר הוי ביום שמעו כיון דלא ידע שהיה נדר [על עינוי נפש]: **ואמאי תהוי בשותק ע"מ למיקט.** ואמאי א' ר"מ לא יפר, אלא ש"מ דשותק ע"מ למיקט הוי שתיקה, ורבנן לא פליגי אלא משו' דלא הוי שמיעה כלל. וה"ר אליעזר לא פירש כן, ופירושו מגומגם בין הכא ולקמן פ' בתרא (פז:): **הדרן עלך נערה המאורשה**

ואלו נדרים שהוא מיפר. בין אב בין בעל: **שיש בהן ענוי נפש.** (כדקתני) כדכתיב וכל שבועת איסר לענות נפש: **אם ארחץ אם לא ארחץ.** מפרש בגמ' מאי קאמר:

פירוש הרא"ש

קיים בלבו קיים הפר בלבו אינו מופר. כי צריך שיוציא הפרה בפיו אבל אם אמר בלבו קיים ליכי שוב אין יכול להפר והא דאמרי ב"ה לעיל שמבטל בלבו למאי דפרשינן דקאי אטלי ואכלי ניחא והר"א ממי"ץ פי' הפר בלבו היינו שחשב בלבו שיהא מופר אבל לא אמר בלבו מופר ליכי והוצרך לפרש לפירושו קיים בלבו קיים שחישב בלבו לקיים ושתק כל היום ומילתא דפשיטא היא דאפילו שתק סתם הוי קיום כ"ש שתק לקיים אלא אגב דבעי למימר הפר בלבו אינו מופר נקטיה ודוחק הוא דקיים בלבו קיים משמע דלאלתר הוי מקיים ואין יכול להפר דכתיב אישה יקימנו דמשמע מיד שקיימו הוי מקוים וכן אישה יפירנו מיד הוי מופר: היינו קיים בלבו. ס"ד דמס"ה תירץ לא שתק ע"מ לקיים היינו שאמר בלבו קיים ליכי והוה מצי לשנויי בשותק ע"מ לקיים קאמינא אלא שלא חשש אלא למצוא לו שתיקה שהיא קיום אי נמי היינו דקא"ל בשותק סתם לשותק ע"מ לקיים קרו ליה סתם לגבי כלפי היכא דאמר בלבו קיים ליכי: ולוקי הא בשותק ע"מ לקיים והא בשותק סתם. אברייתא קא פריך כיון דליכא אלא תרי קראי מנלן למעוטי ע"מ למיקט לוקים קרא במסתבר: ומשני קראי יתירי כתיבי. ואם החרש יחריש: ואמאי ליהוי בשותק ע"מ למיקט. אם נדרה עם חשכה ולא הופנה להפר או הניח בשביל כבוד שבת ודעתו להפר אמאי הוי קיום: אבל איני יודע שיש מפירין. לא למד שהבעל יכול להפר נדרי אשתו: יפר. אחר כמה ימים דשתיקתו לא הוי קיום כיון דלא ידע שבידו להפר: אבל אינו יודע שזה נדר. לא ידע שנדר זה של ענוי נפש או לא ידע שהתפיסה באותו ענין שהוא נקרא נדר: רבי מאיר אומר לא יפר. דכיון דידע שיש מפירים קרינא ביה והחריש לה ביום שמעו: [רבנן סברי כיון דלא ידע שיש בידו להפר נדר זה או שהיה צריך הפרה לא קרינן ביה והחריש לה ביום שמעו] ואמאי ליהוי כשותק ע"מ למיקט ואמאי אמר ר' מאיר לא יפר בודאי דעתו להפר אלא שאינו יודע שבידו להפר ורבנן לא פליגי אלא דסברי דלא הוי שמיעה כלל: הדרן עלך נערה המאורסה

ואלו נדרים שהוא מפר. אב או בעל: שיש בהן ענוי נפש. דכתיב כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש אישה יקימנו ואישה יפרנו והוא הדין לאב כדדרים בספרי בין איש לאשתו בין אב לבתו מקיש אב לבעל מה בעל אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש אף אב אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש: אם ארחץ אם לא ארחץ. בגמ' מפרש היכי קאמרה:

מסורת הש"ס

א) לעיל סט., ב) לעיל עו:, ג) לקמן פז:, ד) כתובות עא.,

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ר יוחנן נ"ב עי' לעיל דף סט: (ב) רש"י ד"ה כשהוא אומר וכו' לה הרי בשותק: (ג) ד"ה קראי יתירי וכו' דבשותק ע"מ למיקט נמי קאמר קרא אלמא בשותק ע"מ למיקט אינו מיפר:

◆

מוסף רש"י

שאם לא הפר וחשכה אינו יכול להפר. משתחשך שאין הפרת נדרים אלא אותו יום שנדרה, ומשחשכה כבר נכנס יום אחר (לעיל עו:). יודע אני שיש נדרים. שאדם יכול לנדור, אבל איני יודע שיש מפירין. שום אדם בעולם יכול להפר נדר, ואחר כן נודע לו שהפרה מועלת, יפר. לה לאחר זמן כשנודע שיכול להפר, דכיון דלא היה יודע שיכול להפר מעיקרא, לא קרינן ביה ביום שמעו אלא השתא באותו יום שנודע לו שיכול להפר לה (לקמן פז:). יודע אני שיש מפירין. שהפרה מועלת לנדר, אבל איני יודע שזה נדר. גמור, ונמנע ולא הפר בו ביום, ר"מ אומר לא יפר. לאחר זמן לכשנודע לו שנדר הוא וצריך הפרה, דהואיל והוא ידע בטיב הפרה ולא הפר פושע הוא, מ"מ אי נדר הוא שפיר עביד דמפר, אי לאו נדר הוא מאי איכפת ליה מאי דהפר, ואיכא מקצת שמיעה ככל שמיעה, וחכמים אומרים יפר. הואיל ולא הוברר הדבר, ואע"ג דאיכא מקצת שמיעה אינה ככל שמיעה. חכמים דמתניתין היינו ר' יהודה (שם).

הדרן עלך נערה המאורסה

אם ארחץ ואם לא ארחץ. (לקמן) מפרש לה דאמרה תיאסר הנאת רחיצה עלי אם ארחץ, ושבועה שלא ארחץ, וכן אם אתקשט. תיאסר הנאת קישוט עלי אם בבשמים אתקשט עד זמן פלוני, אם לא אתקשט. שבועה שלא אתקשט (כתובות עא.). אם אתקשט. קישוט של אותו מקום, דהיינו גילוח שער (ראמ"ה בשמו).

עין משפט נר מצוה

עע א מיי' פי"ב מהלכות נדרים הל' יח סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף כא:

עא ב ג מיי' שם פי"ג הל' יט סמג שם טוש"ע שם סעי' לח וסעיף מא:

[ד] מיי' שם הל' כ טוש"ע שם סעיף מט:

עב ה מיי' שם פי"ב הל' יח סמג שם טוש"ע שם סעיף כא:

א ו מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' א סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף נה:

ב ז מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף נט:

◆

תורה אור השלם

1. וְאִם הַחֵרֵשׁ יַחֲרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל יוֹם וְהֵקִים אֶת כָּל נְדָרֶיהָ אוֹ אֶת כָּל אֱסָרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הֵקִים אֹתָם כִּי הֶחֱרִשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ: במדבר ל טו

◆

גליון הש"ס

גמ' קיים בלבו קיים. עיין לקמן דף פו ע"ב בהר"ן ד"ה למימרא: בהר"ן ד"ה הפר כו' ומינה דכל שקיים בלבו. ק"ל הא קיי"ל דאף דדברים שבלב לא הוו דברים מ"מ היכא דמוכח וגלוי לכל הוי דברים כההיא דמברכת וכדומה א"כ מה ראיה דבשתק כל יום השמיעה דאנו דנין דמוכח שהוא רוצה בקיומו של נדר וגלוי לנו כוונתו מש"ה הוי קיום אבל בקיים בלבו שאינו גלוי לכל הוי ככל דברים שבלב דלא מהני ועצ"ג: בהר"ן ד"ה נשאלין. באותו יום שמיעה. וכ"כ תוס' כתובות דף עא ע"ב ד"ה אבל הכא: